

Ing. Rudolf Vondráček, CSc

K 50. výročí vzniku raketového vojska

Svátek sv. Barbory patronky dělostřelců je příležitostí k připomenutí, že před padesáti lety v Československu vznikaly první útvary a svazky raketového vojska (RV), které byly v minulém století důležitou součástí našeho pozemního dělostřelectva.

Cílem statě není komplexně a beze zbytku popsat všechny etapy vzniku, budování a rušení našeho RV s ohledem na skutečnost, že většina materiálů byla skartována a některé archivy jsou i dnes nedostupné. Z uvedeného důvodu jsou v dalším textu uváděna důležitá data a mezníky v historii Raketového vojska ČSLA a Armády ČR.

Stručná historie vzniku raketového vojska

Při zkoumání otázek vzniku a historie našeho raketového vojska je nutno připomenout, že problematika je neoddělitelně spojená se vznikem raketového vojska tehdejší sovětské armády. Přestože byly jaderné zbraně použity již v závěru 2. světové války, až do poloviny padesátých let se vycházelo z předpokladu, že v případném konfliktu je velmoci použijí pouze jako doplněk konvenční výzbroje. S jejich zaváděním do výzbroje pozemních armád se začalo od poloviny 50. let v podmínkách, kdy jaderná válka byla považována za prioritní způsob vedení ozbrojeného konfliktu. Později vojenské teorie připouštějí v Evropě možnost dočasného vedení bojové činnosti s použitím konvenčních prostředků. Avšak v situaci, kdy již dochází k masové výrobě a zavádění raketových kompletů (RK) do pozemních armád na operačních i taktických stupních velení. V Sovětském svazu, po úspěšných zkouškách raket v roce 1947/48 na raketové střelnici Kapustin Jar, byla vytvořena první bojová raketová jednotka v roce 1950. Následně v roce 1954 bylo rozhodnuto o vybavení RK jadernými bojovými hlavicemi (B/h). Tímto opatřením začíná růst význam raketového vojska, jako samostatného druhu vojska.

V roce 1958 byl do výzbroje zaveden raketový komplet operačně taktických raket (OTR) s označením R11M s raketovým nosičem 8K11 (dolet 170 km) a pásovým odpalovacím zařízením 8U218, který byl podle dostřelu označován jako R-170 (označení NATO jako SS-1 SCUD-A). V roce 1962 byl zaveden do sovětské armády další RK s raketovým nosičem 8K14 (dolet rakety 300 km, R-300) na pásovém odpalovacím zařízením 2P19 (označení NATO jako SS-1B SCUD-B). Na přelomu 60. a 70. let byl do výzbroje zaveden raketový komplet RK 9K72 s dosahem až 300km, s kolovým odpalovacím zařízením 9P117M. Výše uvedené raketové komplety byly postupně zavedeny i do výzbroje těžkých dělostřeleckých brigád (tdb) ČSLA.

Taktické raketové komplety označované v kódu NATO zkratkou FROG (Free Rocket Over Ground), s neřízenými raketami na odpalovacím zařízení s pásovým podvozkem, zařadil SSSR do výzbroje armády v roce 1955. Po intenzivním vývoji taktických raket (TR) vzniklo celkem sedm variant RK taktického určení (FROG-1 až FROG-7). Taktický komplet 2K6 LUNA (označení NATO jako FROG-3), označován podle dostřelu jako R-30 a modernější RK 9K52 LUNA-M (označení NATO jako FROG-7) s kolovým odpalovacím zařízením, označován podle dostřelu R-60 byly zavedeny rovněž do výzbroje oddílů vojskových raket (ovr) naší armády.

Zde je na místě poznamenat, že dělení raket na taktické a operačně taktické používala jen vojenská věda států sdružených ve Varšavské smlouvě. Státy NATO tyto dva druhy raket zahrnují pouze do jediné kategorie a označují je, jako **rakety taktické**.

Na počátku 70. let minulého století byl zahájen v SSSR vývoj kompletů taktického a operačně taktického určení druhé generace. V roce 1975 byl do výzbroje zaveden taktický RK 9K79 TOČKA, podle dostřelu označovaný R-70 (označení NATO jako SS-21 SCARAB), kterým byly následně vyzbrojeny raketové útvary tankových divizí ČSLA. V roce 1980 byl do výzbroje RV operačně taktického určení sovětské armády zaveden RK druhé generace 9K714 OKA, podle dostřelu označovaný jako R-400 s kolovým odpalovacím zařízením 9P71 (označení NATO jako SS-23 SPIDER). Od roku 1985 tento raketový komplet měl ve výzbroji také první těžký dělostřelecký oddíl od 311. tdb.

Vznik a rozvoj RV ČSLA

Pro naši armádu a vznik jejího **raketového vojska**, mělo rozhodující význam na počátku šedesátých let, zasedání Ministrů národní obrany členských států Varšavské smlouvy (VS), které rozhodlo: O vyzbrojení armád států VS raketovými komplety. Tím bylo rozhodnuto o zavedení raketových kompletů i do výzbroje ČSLA. Na základě tohoto rozhodnutí byly RK mimo SSSR, který je vyvinul a zahájil jejich sériovou výrobu, postupně dodávány do armádám jeho spojenců. V našem konkrétním případě se jednalo o operačně taktické komplety - rakety (OTR) a dále o taktické raketové komplety - rakety (TR) pro pozemní vojsko. Ty společně se speciálně upravenými letouny, jako nosiči jaderných pum u vojenského letectva, měly nahradit palebnou sílu klasického dělostřelectva a raketometů.

Dalším důležitým mezníkem bylo v roce 1965 opatření Spojeného velení Varšavské smlouvy, které rozhodlo zrušit utajování raketových kompletů na území členských států. Tak se poprvé taktické a operačně taktické raketové komplety, z výzbroje ČSLA, mohly představit naší veřejnosti na vojenské přehlídce v Praze dne 9. května 1965. Touto veřejnou prezentací byla ukončena i první etapa budování československého raketového vojska. V naší armádě oficiálně vzniklo „**Raketové vojsko a dělostřelectvo (RVD)**“.

Ve velení SRVD/MNO při výstavbě útvarů a svazků RVD postupně vystřídali: genpor. Ing. K. BLATENSKÝ 1963/69, genmjr. Ing. E. ŠRANK, CSc 1969/73, plk. Ing. J. TUZAR (pověřen) 1973/74, genpor. Ing. M. PELOUŠEK 1974/84, genpor. Ing. J. KRIŽAN 1984/88, genmjr. Ing. L. ROULE 1988/89, genmjr. Ing. M. VAMPULA 1990/94, plk. Ing. P. FRANEK 1994/98, brig.gen. Ing. R. MAZUREK 1998 a plk. Ing. M. BÁLINT 1998/2002.

Raketová a speciální technika byla, podle dostupných dokumentů, do Československa dovážena ze Sovětského svazu, na základě Dohody ze dne 30. srpna 1961. Tento dokument obsahuje údaje o dodávkách speciální techniky počínaje podzimem roku 1961 a v průběhu roku 1962. Příprava prvních důstojníků a praporčíků pro raketové útvary (brigády) probíhala mimo území republiky ve školících zařízeních raketového vojska Sovětské armády.

V armádě byly vytvořeny nové speciální útvary do jejichž organizačních celků byla raketová technika začleňována. K vyškolení odborníků pro RV bylo nutno vytvořit podmínky, jak pro teoretickou přípravu specialistů, tak i pro výcvik obsluh, palebných jednotek (útvary) taktických (operačně taktických) raket, technické, dopravní jednotky aj. Příprava budoucích specialistů pro RV, vojáků základní služby a vojáků z povolání (praporčíků i důstojníků),

probíhala ve vznikajícím Výcvikovém dělostřeleckém středisku (VDS), které bylo zřízeno v Hranicích na Moravě (od 15. 1. 1962), na VAAZ Brno nebo ve Vyšším dělostřeleckém učilišti v Martině (od 1. 10. 1962).

Výstavba raketových svazků vyzbrojených OTR probíhala za řízení Velitelství dělostřelectva MNO. Velitelství dělostřelectva plánovalo vznik a výstavbu celkem čtyř raketových brigád, z toho tří armádních a jedné frontové raketové brigády.

S výstavbou prvních dvou brigád OTR bylo započato v září 1961 v posádce Hranice na Moravě. Z důvodu utajení byly označovány, jako 311. a 321. technická brigáda. Později došlo k jejich přejmenování na těžké dělostřelecké brigády (tdb). Pro jejich vyzbrojení byly určeny raketové komplety na podvozcích těžkých tanků IS. Jednalo se o raketový komplet označovaný podle dostřelu jako R-170 (označení NATO jako SS-1 SCUD-A). Celkem bylo v letech 1961 až 1963, podle dostupných informací, do Československa dodáno 16 uvedených raketových kompletů (pro vyzbrojení dvou brigád a Výcvikové dělostřelecké středisko). Tyto raketové komplety byly zavedeny do výzbroje 311. tdb a 321. tdb.

První 311. tdb byla založena dne 1. 9. 1961 v Hranicích na Moravě. V létě roku 1962 po úspěšném odpálení bojových raket (odpálení první bojové OTR bylo provedeno 9. 8. 1962) na raketové střelnici Kapustin Jar, v prostoru č.71 určeném pro výcvik RV pozemních vojsk, byla brigáda přemístěna do posádky mírové dislokace - Stará Boleslav. Zde 311. tdb (ve složení štáb brigády, 11. a 12. tdo) dosáhla bojové pohotovosti s předurčením pro 1. A. Organizační strukturu brigády doplnil třetí raketový oddíl, který vznikl později v roce 1964. Přezbrojení brigády modernizovaným RK s kolovým odpalovacím zařízením 9P117M (označení NATO SS-1B SCUD-B) bylo provedeno v roce 1972. V souladu s novým operačním předurčením, byla brigáda v roce 1976 přepodřízena veliteli ZVO Tábor (tj. frontu). Následně v roce 1980 byla přemístěna ze Staré Boleslavi do nové mírové posádky Jince.

V roce 1985 byl do výzbroje brigády zařazen nový RK 9K714 OKA (označení NATO SS-23 SPIDER), podle dostřelu označovaný jako R-400, kterým byl vyzbrojen 11. tdo. Velitelský sbor byl přeškolen na RK v sovětském raketovém středisku SSSR v Kazani. V roce 1986 oddíl úspěšně odpálil bojovou raketu na střelnici v Kapustin Jaru a tím dosáhl plné připravenosti k bojovému použití. Brigáda byla od roku 1985 organizačně členěna do třech raketových oddílů. První raketový oddíl o dvou palebných bateriích, každá o dvou odpalovacích zařízeních RK SS-23 SPIDER a dva raketové oddíly o třech palebných bateriích, každá o dvou odpalovacích zařízeních RK SS-1B SCUD-B.

Koncem roku 1989 byla, v rámci reorganizace RV ČSLA, z 311. tdb vytvořena frontová raketová brigáda (frb) o pěti raketových oddílech vyzbrojených RK OTR. Přitom 11. tdo vyzbrojený RK SS-23 SPIDER byl přemístěn do posádky Jistebnice (na zámek). Tato organizace trvala pouze dva roky, do doby zahájení vyřazování RK SS-1B SCUD-B z výzbroje RV ČSLA. 311. tdb (mimo 11. tdo) byla k datu 31.10. 1991 zrušena. V posádce Jince byl vytvořen 11. dělostřelecký pluk s výcvikovým dělostřeleckým oddílem, který převzal úkoly od Výcvikového dělostřeleckého střediska v Hranicích na Moravě.

Po rozdělení republiky byl zbytek 11. tdo přemístěn z posádky Jistebnice do posádky Rokycany a zde předán do podřízenosti veliteli 6. smrp.

Ve velení 311. tdb se postupně vystřídali: Pplk. Oldřich Janáček, pplk. Vojtěch Reimer, plk. Ing. Jaroslav Peksa, plk. Ing. Václav Adamec, plk. Ing. Sergej Kovarík, plk. doc.

Rudolf Horák,CSc, plk. Ing. Jan Šťastný, plk. Ing. Ivan Dujčák, plk/gen. Ing. František Maleninský.

Druhá v pořadí 321. tdb, byla založena také 1. 9. 1961 v posádce Hranice na Moravě. Byla postupně vyzbrojena stejným RK, jako první brigáda, podle dostřelu jako R-170 (označení NATO jako SS-1 SCUD-A). Brigáda se po svém vzniku připravovala ve VVP Libavá na bojové střelby v Kapustin Jaru. Odpálení bojových raket proběhlo v měsíci červenci 1963. Po návratu z bojových střelb se 321. tdb (ve složení štáb brigády, 21., 22. tdo) přesunula do místa své mírové dislokace (posádka Rokycany). K 1. 12. 1963 byla brigáda vyjmuta z podřízenosti MNO a podřízena veliteli 4. armády. V r. 1965 bylo MNO rozhodnuto o výstavbě třetího raketového oddílu (23. tdo). K tomu bylo vytvořeno organizační jádro. S vlastní výstavbou oddílu se však prakticky nezačalo.

Na počátku 70. let minulého století byl uvedený RK nahrazen modernějším kompletem, označovaným podle dostřelu jako R-300, s kolovým odpalovacím zařízením 9P117M (označení NATO SS-1B SCUD-B). K přezbrojení brigád tímto modernizovaným kompletem s kolovým odpalovacím zařízením (oz) bylo provedeno v roce 1971. Následně k 1. 9. 1976 byla 321. tdb předána velitelem 4. A (Písek) do podřízenosti velitele 1. A (Příbram). Koncem roku 1982 palebné baterie raketových oddílů OTR byly reorganizovány na dvojkový systém, tzn. že počet odpalovacích zařízení se u brigády zvýšil ze 6 na 8. U raketových oddílů byly vytvořeny technické baterie.

Koncem roku 1989 byla v rámci reorganizace RV ČSLA, byl 21. tdo a 22. tdo (od 321. tdb) předán do podřízenosti veliteli 311. frb. 21. tdo byl přemístěn do posádky Jince a 22. tdo do posádky Bon Repos (zámek západně Tuřice). V posádce Rokycany byla z 321. tdb vytvořena armádní raketová brigáda s novou organizační strukturou. Brigáda měla ve své organizační struktuře pět oddílů vojenských raket. Z toho: dva oddíly vyzbrojené RK 9K79 TOČKA (SS-21 SCARAB) a tři oddíly raket RK 9K52 LUNA M (FROG-7).

Dnem 31. 10. 1991 byla těžká dělostřelecká brigáda zrušena.

Ve velení 321. t d b (respektive 6. rp) se postupně vystřídali: Pplk. Karel Jurica, pplk/genpor. Ing. Miroslav Peloušek, plk. Ing. Václav Kožíšek, plk. Ing. František Viater, mjr. Ing. Stanislav Pastorčák, plk/genmjr. Ing. Miroslav Vampula, plk. Ing. Bedřich Veverka. 6. rp - pplk. Ing. Jaromír Kafka, pplk/gen. Rostislav Mazurek, pplk/gen. Ing. Oldřich Kubát a pplk. Ing. Miroslav Hůsek.

Třetí raketová brigáda vznikla dne 1. 1. 1963 také v Hranicích. 331. tdb (ve složení štáb brigády, 31. a 32. tdo). Brigáda o dvou oddílech (oddíl – tři baterie) vznikla a po celou dobu existence byla dislokována v mírové posádce Hranice na Moravě i když se v souladu s operačním přeurčením, plánovala její redislokace do nové posádky (Týn nad Vltavou).

Brigáda byla vyzbrojena RK R17, podle doletu rakety 8K14 označovaný jako R-300 (označení NATO jako SS-1B SCUD-B) s pásovým odpalovacím zařízením 2P19. U každého oddílu byly tři baterie s jedním odpalovacím zařízením. V létě roku 1964 po stmelovacím výcviku ve VVP Libavá, brigáda provedla odpálení bojových raket na raketové střelnici Kapustin Jar (prostor č.71). Brigáda byla v podřízenosti MNO a v případě přechodu na válečný stav byla předurčena pro velitelství československého frontu, jako frontová raketová brigáda.

Po zřízení Západního vojenského okruhu (Tábor), který měl za úkol vytvořit velitelství frontu, přešla do jeho podřízenosti v souladu se svým předurčením v září 1969 i 331. tdb. Následně k 1. 9 1976 byla 331. tdb předána do podřízenosti velitele 4. armády (Písek).

Koncem roku 1982 palebné baterie raketových oddílů OTR byly reorganizovány na dvojkový systém, tzn. že počet odpalovacích zařízení se u brigády zvýšil ze 6 na 8. U raketových oddílů byly vytvořeny technické baterie. Technická baterie oddílu měla ve své organizační struktuře četú plnění KRPH, dopravní četú a četú technického zabezpečení. Přezbrojení brigády na kolové odpalovací zařízení 9P117M (pro raketu 8K14) bylo zahájeno až koncem roku 1982 a dokončeno v roce 1985 technikou uvolněnou od 11. tdo (přezbrojen na RK OKA).

ČSLA obdržela v letech 1963 až 1965 celkem 7 uvedených kompletů (6 pro vyzbrojení 331. tdb a jeden komplet pro VDS).

Ve velení 331. tdb se postupně vystřídali: Pplk. Karel Jurica (1963/1969), pplk/plk. Ing. Jan Hronek (1969/1975), mjr/genmjr. Ing. Miroslav Vampula (1975/1976), plk. Ing. Vojtěch Reimmer (1976/1986), plk. Ing. Jan Motyka (1986/1987), plk. Ing. Radoslav Sedláček (1987/1990) a pplk. Ing/genmjr. Dušan Humený (1990/1991).

Dnem 31. 10. 1991 byla těžká dělostřelecká brigáda zrušena.

Od předpokládaného zřízení poslední čtvrté raketové brigády, tj. 341. tdb, která měla být dislokována v posádce Topolčany vzhledem nedostatku finančních prostředků nakonec velení ČSLA upustilo.

Na základě rozhodnutí velení Varšavské smlouvy v roce 1960 o vyzbrojení armád Varšavské smlouvy raketovými komplety taktického určení, bylo do ČSLA zařazeno od roku 1962 do roku 1964 celkem 21 odpalovacích zařízení raketového kompletu 2K6 LUNA (označení NATO jako FROG-3), které po dvou kusech byly organizačně začleněny do výzbroje samostatných dělostřeleckých oddílů (sdo) u devíti vševojskových divizí. Tři odpalovací zařízení sloužila k výcviku specialistů raketového vojska ve výcvikových a školicích zařízeních.

S historií zavádění taktických raketových kompletů do ČSLA bylo spjato i Slovensko. Jednalo se o posádku Martin a VVP Lešť. V posádce Martin se od léta roku 1962 do roku 1969, vytvářely první samostatné dělostřelecké oddíly, vyzbrojované taktickým raketovým kompletem 2K6 LUNA, označovaný podle dostřelu jako R-30 (FROG-3). Později i RK 9K52 LUNA-M označovaný podle dostřelu jako R-60 (FROG-7). Příprava velitelů a specialistů ve Vyšším dělostřeleckém učilišti v Martině, které vzniklo v důsledku zrušení Dělostřeleckého učiliště v Hranicích, byla zahájena dne 1. 10. 1962.

Zde absolvovali velitelé a obsluhy základní výcvik a teoretickou přípravu. Následně se specialisté s raketovou technikou přesunuli do Vojenského výcvikového prostoru Lešť. Tam probíhal praktický výcvik na bojové technice a vlastní vytváření jednotlivých raketových oddílů. Za řízení komise MNO/Velitelství dělostřelectva v letech 1962 - 1963 postupně vzniklo v posádce Martin pět samostatných dělostřeleckých oddílů (sdo) vyzbrojených RK 2K6 LUNA (FROG-3), s předurčením pro pět divizí armád prvního sledu (1.a a 4.A).

Na základě rozkazu MNO byly k 1.5. 1964 vytvořeny další čtyři samostatné dělostřelecké oddíly, které byly postupně předány do podřízenosti velitelů divizí (4. td, 14. td, 15. a 20.msd).

Samostatné dělostřelecké oddíly vyzbrojené taktickými RK byly organizačně začleněny do 1. td, 13. td, 19. msd, 20. msd (1. armády), 4. td, 9. td, 2. msd, 15. msd (4. armády) a 14. td (2. Vojenského okruhu). Na základě rozkazu MNO k 1. 9. 1965 vznikl další samostatný dělostřelecký oddíl (16. sdo). Oddíl byl dislokován při 1. sdo v posádce Terezín. Mírově byl podřízen veliteli 1. td a válečně pak veliteli 16. td.

Od roku 1966 byl do výzbroje ČSLA zařazován raketový komplet 9K52 LUNA-M (označení NATO FROG-7). Z počátku k tankovým divizím Západního vojenského okruhu a pak postupně nahrazoval RK FROG-3 u motostřeleckých divizí. Oddíly byly přejmenovány na samostatné raketometné oddíly (srmo). Celkem bylo uvedeným raketovým kompletem vyzbrojeno deset oddílů vojenských raket: 1. td, 2. msd, 19. msd, 20. msd (1. armády), 4. td, 9. td, 3. msd, 15. msd (4. armády) a 13. td, 14. td (Východního vojenského okruhu). Průběžně docházelo k reorganizaci oddílů vojenských raket navýšením počtu palebných baterií ze dvou na tři a tím i navýšením odpalovacích zařízení u oddílů ze dvou na tři.

V polovině 70. let minulého století přechází palebné jednotky RV sovětské armády na dvojkový systém (2 odpalovací zařízení u jedné palebné baterie). V našem RV se na tento systém přechází od roku 1981 s tím, že počet palebných baterií u oddílů je snížen ze tří na dvě. Celkově tedy v oddílech vojenských raket dochází k navýšení odpalovacích zařízení ze tří na čtyři. V roce 1984 byl přezbroj oddíl vojenských raket 1. td (1. armády) na RK taktického určení 2. generace 9K79 TOČKA (označení NATO jako SS-21 SCARAB). V roce 1985 je tímto raketovým kompletem vyzbrojen také raketový oddíl 9. td (4. armády). Raketové komplety 2K6 (FROG-3) byly *předány* do mobilizovaných vševojskových divizí a v roce 1988 z výzbroje úplně vyřazeny.

Mimo výše uvedené raketové svazky (těžké dělostřelecké brigády vyzbrojené OTR) a oddíly vojenských raket (vyzbrojené TR) vznikají nové speciální útvary pro jaderné technické a raketové technické zabezpečení raketového vojska ČSLA.

Raketové technické útvary RV

Pro jaderné technické a raketové technické zabezpečení raketových brigád a oddílů divizí, dopravu, skladování a přípravu různých typů raket byly během let 1961 až 1963 vytvořeny speciální technické útvary, které byly v podřízenosti Výzbrojní správy MNO. Vznikly tři technické brigády, později přejmenované na dělostřelecké základny (DZ) respektive v poli na pohyblivé raketové technické základny (prtz), samostatný technický dopravní oddíl, dále sklady kapalných raketových pohonných hmot (KRPH), raketových nosičů, bojových hlavic aj.

Tyto útvary měly za úkol dopravu raketových nosičů z centrálních (polních) skladů k prtz, kde po jejich kontrole a přípravě k bojovému použití (naplnění raketových nosičů KRPH a spojení raketových nosičů s bojovými hlavicemi), byly dále dopravovány k těžkým dělostřeleckým brigádám a oddílům vojenských raket k vlastnímu použití.

Jednalo se o 41. srdo (samostatný raketový dopravní oddíl), který vznikl v roce 1962 v posádce Humenné. Dále byly zřízeny tři dělostřelecké základny (11. DZ v posádce Hranice na Moravě, 21. DZ v posádce Žamberk a 31. DZ v posádce Kostelec nad Orlicí), které vznikly v letech 1961 až 1963.

Pro přepravu B/h a raket měl dopravní oddíl ve výzbroji speciální techniku. Jednalo se především o tzv. izotermické stanice, což bylo v podstatě skříňové vozidlo na podvozku automobilu ZIL, určené k přepravě a dočasnému uložení jaderných bojových hlavic. Raketové nosiče všech typů se přepravovaly i dopravními jednotkami DZ (prtz) nesmontované, nenaplněné nebo smontované a naplněné (u OTR), tedy spojené hlavice s raketovým nosičem a naplněné KRPH na speciálním návěsu (přepravníku). Na přepravíku mohla být přepravována jedna smontovaná a naplněná OTR nebo 2 – 3 nesmontované (nenaplněné) nosiče.

U bojových útvarů vyzbrojených RK FROG-7, SS-21 SCARAB a SS-23 SPIDER byly pro dopravu 1 – 3 raket (nebo jen raketových nosičů) přepravníky na stejných typech podvozků, jako příslušné odpalovací zařízení (ZIL-135, BAZ 5922, BAZ 6944). Tyto přepravníky byly vybaveny aparaturou na udržování tepelného režimu v jaderných bojových hlavicích a u RK SS-21 SCARAB a SS-23 SPIDER i vlastním jeřábem pro překládání raket nebo raketových nosičů na odpalovací zařízení. Bylo možno s nimi provádět i montáž bojových hlavic s raketovým nosičem na odpalovacím zařízení.

Uvedené raketové technické útvary byly v roce 1991 **zrušeny**.

Zánik raketového vojska

Po nástupu M. S. Gorbačova do čela KSSS a SSSR, byla zahájena odzbrojovací jednání, která vyvrcholila podepsáním Smlouvy o likvidaci raket středního a krátkého doletu, která vstoupila v platnost 1. 6. 1988. Tento datum lze z našeho pohledu označit, jako počátek **konce** raketového vojska ČSLA. Koncem roku 1988 rozhodlo velení naší armády o provedení zásadní reorganizace našeho raketového vojska dnem 1. 10. 1989. Z těžkých dělostřeleckých oddílů (od těžkých dělostřeleckých brigád), byla vytvořena jedna frontová raketová brigáda (velitelství 311. tdb Jince) vyzbrojená RK operačně taktických raket (celkem 5 raketových oddílů). Z 321. tdb (v mírové posádce Rokycany) a 331. tdb (v mírové posádce Hranice na Moravě) vznikly dvě armádní raketové brigády (arb) vyzbrojené raketovými komplety taktických raket. Raketová brigáda 1. A měla v organizační struktuře 5 raketových oddílů a brigáda 4. A 4 raketové oddíly. Brigády vznikly vyjmutím a soustředěním oddílů vojenských raket (srmo) od vševojskových divizí Západního vojenského okruhu (Tábor) a Východního vojenského okruhu (Trenčín).

Po roce 1989 představitelé našeho státu rozhodli o vyřazení z výzbroje kompletů první generace. Ke dni 31. 10. 1991 byly z bojového použití vyjmut RK 9K72 R-300 (SS-1B SCUB-B). V říjnu roku 1991 byly dvě raketové brigády (321. a 331. tdb) zrušeny. Na konci roku 1992 došlo k rozdělení našeho státu a tím i prostředků naší armády. Bylo nutno rozdělit i výzbroj raketového vojska. U OTR byla rozdělena výzbroj v poměru 1:1 a u kompletů TR v poměru 3:1 ve prospěch AČR. To znamenalo předat armádě SR 2 odpalovací zařízení s technickým a dopravním příslušenstvím (raketovými nosiči, bojovými hlavicemi) RK SS-23 SPIDER (OKA) a 2 odpalovací zařízení s technickým a dopravním příslušenstvím (raketovými nosiči, bojovými hlavicemi) RK SS-21 SCARAB (TOČKA). Velení armády SR je organizačně začlenilo do vznikajícího 5. raketového pluku (rp) dislokovaného v posádce Martin.

Armáda ČR převzala dnem 1. 1. 1993 do svojí výzbroje pouze raketové komplety druhé generace, tzn. RK OTR 9K714 OKA a RK TR 9K79 TOČKA. Ty organizačně začlenila do nově vzniklého 6. rp s mírovou posádkou v Rokycanech. V roce 1995 byl z výzbroje AČR vyřazen operačně taktický RK 9K714 OKA (SS-21 SPIDER) a v roce 2000 zbývající taktické raketové komplety 9K79 TOČKA (SS-21 SCARAB). Koncem roku 2000 raketové vojsko AČR **přestalo existovat** i fakticky.

Co dodat na závěr exkursu do historie raketového vojska naší armády:

Na počátku šedesátých let minulého století, kdy stagnoval vývoj dělostřelecké techniky a vznikalo naše raketové vojsko, se schylovalo k „rušení dělostřelectva“. Jeho zánik se nakonec nekonal. Technický rozvoj (zdokonalování zbraní a munice) přispěl naopak ke zrušení našeho raketového vojska. A opět to byla naše republika, která raketové útvary zaváděla i rušila jako první. Po dobu skoro čtyřiceti let bylo r a k e t o v é v o j s k o důležitou a moderní součástí ČSLA i Armády ČR.

Historii „raketové vojska“ tzn. jeho vznik, začlenění do organizačních struktur vševojskových divizí (armád, vojenských okruhů), postupnou výstavbu, přípravu (výcvik specialistů) a průběžnou modernizaci spojenou s rozvojem raketové techniky chápu, jako důležitou a nedílnou součást výstavby naší armády. A podle mého názoru i dnes nepopsanou kapitolu v historii československého dělostřelectva.

Nemělo by se zapomínat na dělostřelce, kteří bojovali za naši svobodu a psali novou kapitolu historie pozemního dělostřelectva ve dvou světových válkách. Dělostřelecké pluky 1.čs armádního sboru svoji bojovou cestu ve 2. světové válce ukončily na slavnostní vojenské přehlídce v Praze dne 14. 5. 1945 před prezidentem Dr. Edvardem Benešem. Byla to opět vojenská přehlídka v Praze v roce 1965, kde po dvaceti letech byly veřejnosti poprvé představeny RK z výzbroje Raketového vojska ČSLA. Byly to útvary a svazky, které převzaly historické názvy a pokračovaly v psaní novodobých tradic našeho RVD.

Přesto je i dnes málo informací o dělostřelcích, kteří se aktivně podíleli na budování, bojové a operační přípravě útvarů a svazků **Raketového vojska** včetně těch, kteří v něm odsloužili jen dobu vojenské základní služby. V tomto směru oceňuji podporu Prezidia České a Slovenské obce dělostřelecké a úsilí pracovníků VHÚ – muzea v Lešanech, Josefově, Vyškově, Topolčanech i jinde, kteří zpřístupněním informací a zachováním části výzbroje našeho raketového vojska, pokračují v prezentaci tradic čs. raketového vojska a dělostřelectva široké veřejnosti.

Použitá literatura:

FRANEK P, VONDRÁČEK R. Raketové vojsko 1961- 2000. ČaSOD, o.s. Praha: 2011. 60 s.
CHANT Chris. Artillery. Translation TUMA Petr. Naše vojsko s.r.o. Praha: 2007. 256 s.
VONDRÁČEK Rudolf. Stručná historie raketového vojska. ČaSOD, o.s. Praha: 2010. 50 s.